

Михайлицька Карина Сергіївна,

курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент, професор
кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Марков М. М.

ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ОПЕРАТИВНИХ ДАНИХ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Військова агресія РФ і запровадження воєнного стану в Україні суттєво вплинули на всі сфери нашого життя. Скоєні злочини на території нашої держави, є надзвичайно масштабними, і їх фіксування та розслідування потребують дослідження чималого обсягу подій та ретельного збирання значного масиву доказів. Сучасний кримінальний аналіз використовує широкий спектр інструментів, від баз даних та алгоритмів машинного навчання до технологій штучного інтелекту, що дозволяє обробляти великі обсяги інформації та визначати закономірності та тенденції у кримінальних правопорушеннях.

Незважаючи на фактичне використання результатів аналітичної роботи як в оперативно-розшуковій діяльності, так і в кримінальному процесі, та її велике значення у розкритті тяжких та особливо тяжких злочинів, на сьогодні на законодавчому рівні цей термін не визначено, що спричиняє розбіжності у ході оцінки сторонами кримінального провадження правомірності процесуальних рішень, прийнятих за результатами аналітичної обробки масивів технічної інформації та належності здобутих доказів в результаті цієї роботи [1, с. 98].

Кримінальний аналіз становить собою дії, спрямовані на ідентифікацію і точне визначення взаємозв'язків між відомостями, які стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних з ними та даними, що походять з різних джерел, і в подальшому їх використання слідчими органами, прокуратурою та судами. Основу кримінального аналізу складають поняття, які визначають його як процес збору, обробки та інтерпретації даних про злочинну діяльність. Це включає вивчення злочинних інцидентів, злочинців, жертв злочинів та соціально-економічного контексту, у якому ці злочини відбуваються [2, с. 9].

Загальна мета кримінального аналізу полягає у напрацюванні нових напрямів в оперативно-розшуковій діяльності та досудовому розслідуванні кримінальних проваджень, зокрема для:

1. якісного планування окремих оперативно-розшукових заходів та слідчих (гласних та негласних) дій;

2. аналітичного супроводження оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування;

3. аналізу стану та ефективності досудового розслідування, оперативно-розшукової та превентивної діяльності у протидії злочинності;

4. оброблення великого обсягу інформації, що унеможливує відстеження та пов'язування фактів без застосування спеціальних аналітичних методів;

5. аналізу складної і розгалуженої структури зв'язків об'єктів оперативно-розшукової справи або кримінального провадження;

6. виявлення ризиків, тенденцій майбутнього розвитку злочинності та, у подальшому, її запобігання;

7. вирішення більш масштабних довгострокових проблем і цілей, для виявлення крупних фігур злочинного світу, прогнозування зростання видів злочинної діяльності і встановлення пріоритетів діяльності правоохоронних органів [2, с. 8].

Розповсюдженим прикладом застосування аналітики є довідки, які оперативні працівники надають прокурорам та суддям для оцінювання матеріалів оперативно-розшукової діяльності, щодо наявності підстав для погодження проведення оперативно-розшукового заходу, або слідчим у відповідь на доручення для аргументації прокурору та слідчому-судді необхідності проведення окремих слідчих дій. У таких довідках результати аналізу раніше отриманого масиву інформації, проведеного за допомогою різних аналітичних інструментів, фактично перетворюються в аналітичний висновок, в якому обов'язково є посилання на джерела досліджуваної інформації та логічне пояснення досліджуваних обставин, які на розсуд аналітиків обумовлюють необхідність проведення інших оперативно-розшукового заходу, слідчих дій або дають відповіді на питання, які підлягають перевірці під час здійснення оперативно-розшукової діяльності або розслідуванні кримінального правопорушення [2, с. 9–11].

Результатом аналітичної роботи є висновок та рекомендації, які створюються в електронному або письмовому

вигляді, з обов'язковим зазначенням використаних аналітичних інструментів, баз даних, ухвал слідчого-судді, судді апеляційного суду, дозволів прокурора або слідчого, якщо досліджувана інформація отримана в результаті проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій [2, с. 13].

На практиці результати аналізу матеріалів проведення слідчих (розшукових) дій, зафіксованих у протоколах та їх додатках, з'являються у кримінальному провадженні як відповідь оперативно-розшукового підрозділу на доручення слідчого щодо здійснення аналітичного відпрацювання інформації, що міститься на певному носії інформації, наприклад CD-R диску, одержаному в результаті проведення тимчасового доступу до речей і документів оператора стільникового зв'язку, або флешці з відеоматеріалами, отриманими у результаті обшуку домоволодіння [3, с. 13].

Відповідно до пункту 3 частини 2 статті 40 КПК слідчий уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам шляхом винесення процесуального документа – доручення, а оперативний підрозділ відповідно до статті 41 КПК зобов'язаний їх виконувати. При цьому у главах 20 та 21 КПК України наданий вичерпний перелік слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Щодо переліку слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, то в науці кримінального процесу існують різні доктринальні підходи, а такий термін як аналітичне відпрацювання матеріалів є заходом забезпечення оперативного та кримінального провадження, нормативно не визначений як в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність», так і в КПК України [1, с. 40].

Слід при цьому зазначити, що виконання працівниками оперативних підрозділів доручень слідчого, а також обмін між ними оперативно-розшуковою чи процесуальною інформацією є відповідними формами їх взаємодії, що виникає в процесі їх правовідносин. Особливо цінним аналітичний висновок є на початковому етапі досудового розслідування, у тому числі й кримінальних проваджень щодо терористичних актів та інших тяжких злочинів, що в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним [4, с. 9].

Разом з тим без використання аналітичного відпрацювання великого масиву технічних даних слідчі,

прокурори та слідчі-судді не в змозі отримати скомпоновану, зручну для сприйняття інформацію, відокремлену від залишку, що не має значення у кримінальному провадженні. У зв'язку з тим, що у главі 20 КПК України відсутні такі види слідчих (розшукових) дій як аналітичне відпрацювання матеріалів, виконання вказаних доручень слідчих та складання відповідного протоколу не є можливим. При цьому слід враховувати, що залучення працівників оперативних підрозділів в якості спеціалістів може не відповідати загальним правилам залучення спеціаліста, оскільки останні можуть бути суб'єктом доказування у кримінальному провадженні (у випадку надання доручень в порядку ст. 40-41 КПК України) [5, с. 100]. Крім того, вони перебувають у службовій залежності від сторони обвинувачення (слідчий прокурор може надавати обов'язкові для виконання письмові доручення) [4, с. 12–14].

Зокрема, за допомогою OSINT-аналізу були отримані першочергові відомості для ідентифікації громадянина однієї з інших держав у військових формуваннях РФ, що діють на території України. Також, вдалося встановити підрозділ, де іноземець проходив службу та встановлено причетність до воєнних злочинів аналогічного спрямування. Визначені військові формування, ймовірні позивні, місце скоєння злочину. За можливістю проаналізовано військову техніку, яка перебуває у розпорядженні частини. Зібрано відомості з соціальних сторінок. Додано відомості від потерпілих, у тому числі і тих, хто виїхав з країни. Уся вказана інформація структурована в декількох десятках графіків та даних для ефективного пошуку як за місцем скоєння злочину, так і за параметрами злочинця чи свідченнями жертви [3, с. 100].

Саме така основа із зібраних даних дає можливість проводити аналіз навіть у випадках складних та великих за обсягом розслідувань. З початку широкомасштабного вторгнення російської федерації до поліції надходять тисячі повідомлень про зникнення громадян. До них належать повідомлення родичів, які втратили зв'язок з рідними, а також повідомлення про зникнення людей на окупованих територіях. Отже кримінальний аналіз продовжує розвиватися і нові вектори участі в виявленні доказів та документуванні злочинів, що з'явилися в умовах війни, стають ключовими чинниками успішного виконання завдань.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 №4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Василичук В.І, Погорецький М.М., Тіхонов С.В. Аналітичний висновок у оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі. URL: https://visnyk_krim_sud_1-2_23_231013_avt_2-8-18.pdf.

3. Петров В.А. Нові вектори роботи кримінального аналізу в умовах воєнного стану: матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції (17 листопада 2023 р.), Київ, НАВС 2023. ст. 98—100.

4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

5. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС від 07.07.2017 № 575 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.

Михайлюк Іванна Олександрівна,

курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

Шевчук О. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE FORMS ДЛЯ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ЗЛОЧИННОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Google Forms— це хмарний сервіс від провідної ІТ-корпорації, призначений для отримання зворотного зв'язку. Можливості, які він пропонує, знайшли своє застосування і в процесі збору інформації щодо злочинності під час воєнного стану.

За його допомогою можна створювати онлайн-опитування щодо кількості вчинених кримінальних правопорушень в межах певної територіальної одиниці, чи була особа потерпілою від такого кримінального правопорушення тощо [1, с. 16–23].